

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

2022

Hradec Králové

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Vesnická knihovna a její význam pro rozvoj komunity
a edukaci dětí a mládeže**

Bakalářská práce

Autor:	Dana Gregová
Studijní program:	B 7507 Specializace v Pedagogice
Studijní obor:	Sociální komunikace v neziskovém sektoru
Forma studia:	kombinovaná
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Iva Jedličková, CSc.
Oponent práce:	Mgr. Alena Knotková

Zadání bakalářské práce

Autor:	Dana Gregová
Studium:	P18K0242
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální komunikace v neziskovém sektoru
Název bakalářské práce:	Vesnická knihovna a její význam pro rozvoj komunity a edukaci dětí a mládeže
Název bakalářské práce AJ:	Local library and its importance for development of community and education of children and youth

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá problematikou rozvoje komunity v malých obcích, se zaměřením na nový význam místních knihoven.

V teoretické části vychází z charakteristiky obce i její knihovny a uvádí je do kontextu komunitního rozvoje. Pozornost je věnována rovněž roli knihoven ve výchově a vzdělávání dětí a mládeže.

V empirické části bakalářské práce je prezentována koncepce, realizace a výsledky empirického šetření menšího rozsahu, které zjišťuje postoj dětí a mládeže žijících v obci k aktivitám místní knihovny. Šetření je realizováno v obci Kohoutov.

HARTL, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 221 s. ISBN 80-85850-45-1.

VÍCHOVÁ, Eva. *Komunity, sítě a spolupráce: 20 pohledů pro knihovny*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 104 s. ISBN 978-8072107611576.

PROTIVÍNSKÝ, Tomáš; HRUBEŠ, Milan & ČÁP, Petr, 2015. *Komunitní činnost veřejných knihoven v procesech integrace sociálně znevýhodněných osob: výzkumná zpráva*. [online]. Praha: Centrum občanského vzdělávání. 96 s. Dostupné z: <http://ipk.nkp.cz>

Zadávající pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Iva Jedličková, CSc.

Oponent: Mgr. Alena Knotková

Datum zadání závěrečné práce: 20.2.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Vesnická knihovna a její význam pro rozvoj komunity a edukaci dětí a mládeže* vypracovala pod vedením vedoucí práce doc. PhDr. Ivy Jedličkové, CSc. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 25. 6. 2022

Dana Gregová

Poděkování

Děkuji paní doc. PhDr. Ivě Jedličkové, CSc., za odborné vedení práce a poskytnutí důležitých rad při tvorbě bakalářské práce. Ráda bych také poděkovala starostovi Ing. Ladislavovi Gregovi a všem respondentům z obce Kohoutov, kteří byli ochotni a nápomocni při realizaci empirického šetření.

Anotace

GREGOVÁ, Dana. *Vesnická knihovna a její význam pro rozvoj komunity a edukaci dětí a mládeže*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradce Králové, 2022. 49 s. Bakalářská závěrečná práce.

Bakalářská práce se zabývá významem vesnických knihoven pro rozvoj místní komunity a zároveň i pro edukaci dětí a mládeže v ní žijících.

V teoretické části je nastíněna historie a vývoj malých vesnic, jejich komunit a knihoven. Podstatnou část tvoří seznámení se zákonitostmi fungování a udržitelnosti komunity a možnostmi místní knihovny pomoci jejímu rozvoji. Pozornost je věnována také vlivu vesnických knihoven na výchovu a vzdělávání místních dětí a mládeže. Nejde zde pouze o rozvoj osobnosti, ale i o pochopení života na vesnici, společného soužití a zájmu o obec. Druhá část práce je pak věnována empirickému šetření malého rozsahu, které zjišťuje postoj dětí a mládeže žijících v malé obci k místní knihovně a k jejím aktivitám. Šetření je realizováno v obci Kohoutov a je kvantitativně orientované a provedené formou dotazníku.

Klíčová slova: děti, edukace, komunita, knihovna, vesnice

Annotation

GREGOVÁ, Dana. *Local library and its importance for development of community and education of children and youth*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 49 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis deals with the importance of village libraries for the development of the local community and at the same time for the education of children and youth living in it.

The theoretical part outlines the history and development of small villages, their communities and libraries. An essential part is the introduction to the regularities of the functioning and sustainability of the community and the possibilities of the local library to help its development. Attention is also paid to the influence of village libraries on the upbringing and education of local children and youth. It is not only about the development of personality, but also about understanding life in the village, coexistence and interest in the community. The second part of the thesis is devoted to a small-scale empirical survey, which examines the attitude of children and youth living in a small village to the local library and its activities. The survey is carried out in the village of Kohoutov and is quantitatively oriented and carried out in the form of a questionnaire.

Keywords: children, education, community, library, village

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská závěrečná práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Hradci Králové dne 25. 6. 2022

Gregová Dana

..

Obsah

Úvod.....	10
1 Malá obec - charakteristika.....	11
1.1 Podmínky utvářející vesnické prostředí.....	13
1.2 Vymezení místní komunity.....	16
2 Knihovna – společenský institut.....	18
2.1 Historie a současnost knihoven v ČR.....	18
2.2 Funkce malých knihoven.....	21
2.3 Význam vesnických knihoven pro fungování místní komunity.....	22
2.4 Vliv knihovny na edukaci dětí a mládeže.....	24
3 Charakteristika malé obce Kohoutov a její knihovny.....	28
4 Empirické šetření.....	32
4.1 Základní metodologická východiska.....	32
4.2 Výsledky šetření a jejich interpretace.....	34
Závěr.....	42
Seznam použitých zdrojů.....	43
Přílohy.....	47

Úvod

Cílem této práce je prozkoumat význam malé vesnické knihovny pro rozvoj komunity a edukaci místních dětí a mládeže. Některé malé vesnické knihovny totiž prošly v posledních letech určitou přeměnou a získaly tak nový směr a rozměr. Důležité už není jen zpřístupnění literatury a podpora četby, ale i schopnost stmelit místní komunitu, pomoci začlenit sociálně vyloučené děti, mládež a ostatní občany mezi místní obyvatele. Nezvětšovat propast mezi chudobou a bohatstvím, spíše najít možnost vzájemné koexistence. Tento přístup není jednoduchý, na knihovníka tím jsou kladeny mnohem větší nároky. Už nejde jen o znalost knihovnických služeb, literatury, informačních technologií, ale jde i o sociální komunikativní jednání s občany, kreativitu a koordinaci s ostatními státními, neziskovými a soukromými organizacemi.

Abychom pochopili, proč je tento směr pro malé knihovny, ale i pro obce tak důležitý, je potřebné porozumět životu na vesnici, který zaznamenal během posledních let jistý vývoj, i přesto však stále zůstává do určité míry izolovaný. Proto je této tématice věnována první kapitola. Snaží se o vysvětlení sociálního a životního klimatu současných vesnic, především pak jejich komunit, které mají svoji podstatu, životnost a udržitelnost.

V další části je vysvětleno fungování samotné knihovny, protože právě ona se v současnosti často snaží být hybnou silou místní komunity. Je zde nastíněn historický kontext funkcí knihovny z minulosti do současnosti s výhledem až do budoucnosti. Poněvadž je knihovna na vesnici často jedinou kulturní institucí, je celkem pochopitelné, že se měla podílet i na edukaci dětí a mládeže. Jde především o vzdělávání k čtenářské, informační a počítačové gramotnosti, o vytváření vztahu ke kulturnímu a znalostnímu bohatství (k hodnotám umění a vědy) a o výchovu ke společenským hodnotám, k chování v komunitě, k sebevzdělávání, k osobnímu a tvůrčímu rozvoji a tím i k smysluplnému trávení volného času, jenž je primární prevencí rizikového chování. Zároveň je potřeba poukázat na složitou a důležitou roli knihovníka, který determinuje fungování malé knihovny asi nejvíce.

Ve třetí části je popsána charakteristika malé obce a knihovny v Kohoutově, kde je realizováno šetření. Místní knihovna Kohoutov se v letech 1998-2016 aktivně podílela nejen na prohlubování vzdělanosti občanů, ale i na rozvoji místního komunitního života. Záměrem dílčích výzkumných cílů pak je zjistit, nakolik vesnická komunitní knihovna přispívá k edukaci dětí a mládeže v daném místě a v určitém

období, ale i zda respondenti zde trávili svůj volný čas pravidelně a zda se knihovna podílela svými aktivitami na rozvoji obce. Kvantitativní výzkumné šetření bude provedeno s dětmi a mládeží, kteří v tuto dobu knihovnu navštěvovaly a bude uskutečněno formou dotazníku.

Pokud se dosažení cíle v empirickém šetření potvrdí, pak lze podpořit myšlenku, že je přínosné i pro malé knihovny jít novým směrem k rozvoji komunity a k edukaci dětí a mládeže. Je však potřebné dodat, že knihovník, pak musí počítat s určitým nad rámec potřebným dobrovolnickým zapojením. Právě tento jev mnohdy v malých knihovnách odsouvá myšlenku jít touto cestou v dalším vývoji.

1 Malá obec – charakteristika

Přírodní, kulturní a společenské prostředí okolo nás patří k důležitým faktorům, které dotvářejí naši osobnost. Mluvíme o lokalitě, o obci, kde žijeme spolu s rodinou, naši nejbližší základní sociální jednotkou. Jde o určitý živý prostor, kde člověk vyrůstá a probíhá jeho socializace (začlenění se) do společnosti.

Legislativně je tento prostor obce podle zákona 128/2000 § 1 Sb. zákona o obcích „základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce“ (ZÁKONY PRO LIDI, © 2010-2022).

V rámci sociologického pohledu poukazuje Kraus (2014, s. 95) na základní typy lokálního prostředí, které uvedl již Pilch a Lepalczyk (1995) a to na městské a venkovské, které jsou k sobě charakterizovány téměř protikladně. U venkovského prostředí jde konkrétně o blízký vztah k přírodě, o snahu zachovat lidovou kulturu, lepší vztah k roli školy, ale na druhé straně nižší dosah a úroveň služeb.

Podle Majerové (2005, s. 21) je město více spjato s panovníkem a vládou, se šířením kultury, rozvojem obchodu a techniky, s možností pracovních příležitostí a tím i s větším počtem obyvatel. Naopak venkov je kromě přírody spjat se zemědělstvím, tvrdou fyzickou prací, nezaměstnaností, řídkým osídlením a díky vzdálenosti i problematickou dopravou.

Pro lepší pochopení současného venkova je třeba si připomenout jeho historický vývoj v minulém století, kdy prošel určitými nucenými zásahy. Nejprve se jednalo v roce 1938 o vysídlení Čechů z pohraničních oblastí, následně pak během II. světové války došlo k dalšímu velkému úbytku obyvatel. Z důvodů stabilizace poválečného

zemědělství a dle politické kampaně prošel pak venkov od roku 1949 kolektivizací (přeměnou individuálního soukromého zemědělství na kolektivní) a následně po roce 1953 socializací (postupnou stabilizací sociálních a ekonomických vztahů se snahou přiblížit venkov městu). Záměrně vznikaly střediskové soustavy obcí s centralistickým systémem národních výborů, při jejichž rozvoji byla upřednostňována významnější sídla před menšími. Zároveň od 70. let 20. stol. se rozvíjel fenomén českého národa - chataření a chalupaření, jenž ovlivnilo značně architekturu venkova. Po revoluci v roce 1989 byla středisková soustava obcí odmítnuta, v mnoha případech se od ní ustoupilo a vzniklo opět mnoho samostatných obcí (Perlín a Hupková, 2010, str. 11).

Ve stejné době došlo na venkově k propadu produkce v zemědělství a tím i ke snížení zaměstnanosti obyvatel. Začaly se objevovat alternativní enviromentální proudy, které poukazovaly na ekologickou funkci venkova. Vznikaly programy na obnovu venkova, což nakonec napomohlo i ke vzniku Ministerstva pro místní rozvoj (1996). Dalším důležitým bodem byl vstup ČR do Evropské unie v roce 2004 (Pospěch, 2014, str. 57-58).

Využitím dotačního programu z EU s názvem Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 s označením LEADER, se mělo pomoci zvýšit, jak podnikání v zemědělství, tak i zájem o turistické lokality, o rekreační aktivity a posílit sounáležitost obyvatel na venkově. Venkov byl v programu vymezen jako území tří typů a to příměstský (u městských aglomerací), mezilehlý a odlehlý (periferní). Přičemž nejvíce znevýhodněný a potřebující pomoc byly a jsou poslední dva typy (SZIF, © 2013).

Problém s udržení samostatnosti a rozvoje pak mají hlavně malé obce s počtem do 500 obyvatel. Dle údajů struktury sídelní soustavy a výpočtů, které provedla Majerová (2003, s. 38), bylo v roce 2001 v ČR 3 702 obcí (což je téměř 59 % ze všech), ale žije v nich jen 8,5 % obyvatel České republiky. Právě jejich prostředí je předmětem této bakalářské práce.

1.1 Podmínky utvářející vesnické prostředí

Od konce 20. století se začíná paralelně pro vesnické prostředí a jeho studie užívat pojem rurální, jenž zahrnuje a propojuje jak geografii, sociologii, antropologii, tak zemědělskou ekonomii, prostorové plánování a politologii (Hruška, 2014, str. 582).

V následující části jsou popsány vlastnosti a podmínky, které toto prostředí utvářejí a zároveň ho odlišují od města.

Jednou z determinací je přírodní lokalita, kde se obec nachází, zda jde o úrodnou či neúrodná zem, přírodně chráněnou či pouze rekreační oblast nebo historicky zajímavou krajinu. Důležitá je i vzdálenost vesnice od nejbližšího města, poněvadž jde velice obtížně udržet vlastní aktivity obce, pokud je zde příliš velká návaznost na aktivity městské. Naopak vesnice, která je více odkázána sama na sebe, má snahu o udržení místní komunity větší.

Další determinací, kterou uvádí Veselá (1998, s. 9), je hustota osídlení vesnic, na kterou působí ekonomicko-kulturní úroveň daného regionu. Podle toho se následně odvíjí i profesní struktura obyvatelstva a životní styl občanů žijících na dané vesnici.

Blízkost k přírodě, volné krajině i zvířatům, vytváří lidem na vesnici bezpečné prostředí, bez něhož si nedokáží svůj život představit. Lidé si uvědomují závislost na přírodě a z její živelné moci mají ve většině případů respekt. Vztah k přírodě patří k vesnici, stejně jako možnost drobného hospodářství. I když s rozvojem služeb, globalizace, individualizace a snahy trávit volný čas cestováním, a z důvodů určité organizační zátěže už tento zájem ustupuje (Veselá, 1998, s. 21–22).

Pobyt v tomto životním prostředí přináší místním obyvatelům menší množství vdechovaného smogu, hluku a umělého osvětlení než ve městech, což má vliv na méně respiračních onemocnění, na menší změny biorytmů v organismu, na podporu imunity a celkově na obnovu psychických sil.

Děti mají na vesnici mnohem více možností naučit se manuálně pracovat, vidět jakým způsobem se věci vyrábějí, jak fungují mechanismy v zemědělství a přírodní zákonitosti. Vesnická lokalita poskytuje dětem a mládeži i velkou škálu podnětů k přirozené fyzické aktivitě, díky níž dochází i ke zdravému vývoji pohybového aparátu.

Veselá (1998, s. 15) v rámci sociologického náhledu upozorňuje, že blízký vztah ke krajině a k sakrálním památkám napomáhá k zachování lidové kultury (svátků,

rituálů, tradic a folklóru). Lidé jsou zde také mnohem častěji účastníky narození a smrti, vidí koloběh života a jeho pomíjivost v reálné skutečnosti. Dále při společných akcích se vytvářejí sociální vazby, lidé spolu komunikují při osobním setkání, znají se a vzniká zde pak větší sociální kontrola, která může být přínosná např. v době dospívání mládeže. Obyvatelům z města se mohou citové vazby mezi vesničany zdát drsné, nicméně většinou mají pevnější charakter.

Ke specifickým znakům vesnice patří také propojené příbuzenské vazby, a s tím související i vícegenerační bydlení, na které poukazuje Veselá (1998, s. 21).

Bohužel v dnešní době soužití více rodin v jednom obydlí už není tak úplně časté, pokud to z finančních důvodů není nevyhnutelné. Pro mladé lidi je tato realita většinou z důvodů rozvíjejícího se individualismu čím dál méně přijatelná. Ve více případech spíše touží odejít z vesnice z důvodů cesty za studiem, za prací, za partnerem.

Veselá (1998, s. 21) dále ještě upozorňuje na tzv. sousedské vztahy, které v sobě skrývají charakter pomoci, pokud si nevíme rady, potřebujeme něco opravit. Za tento počín je zde i běžná naturální směna darů a úsluh. Mnoho směnných obchodů se domlouvá mezi muži v hostinci, protože toto místo berou jako společenské posezení. Naopak ženy se rády setkávají v místním obchodě. I pro seniory je návštěva obchodu jednou z mála možností se s někým potkat, popovídat si, poprosit o pomoc.

Pro občany vesnic zůstává nadále náročná doprava do zaměstnání, za vzděláním a kulturou. Prudký rozvoj automobilového průmyslu a dopravy sice napomohl k lepším možnostem, ale stejně jedinec musí pečlivě vybírat, kterých kulturních akcí se zúčastní, či kterou školu vystuduje, protože dojíždění je finančně náročné. Jelikož došlo vývojem společnosti (hromadných sdělovacích prostředků, vědeckotechnickému pokroku) na vesnici k odklonu od zemědělské činnosti, musí stále více členů rodiny dojíždět za prací.

Naopak, co je téměř stejné u obou lokalit (města i vesnice), je propojenost komunikačních sítí pomocí nových technologií. Právě díky nim se stírají hranice mezi zeměmi a nepřístupnými místy. Tento jev napomáhá k tzv. globalizaci světa, posouvá vzdělávání dětí a dospělých ku předu, ať žijí kdekoliv. Pro lidi na venkově se tak otevírá široká škála vědění a informací o světě, které by jinak těžko získávali. Vědomostní diferencovanost mezi vesnicí a městem tedy pozvolna mizí.

V posledních desetiletích dochází také k většímu pohybu obyvatel. Mladí odcházejí z vesnice do města, rodí se zde stále méně dětí a senioři tak tvoří na vesnici čím dál početnější skupinu. Staré jádro komunity vymírá a nové díky současnému

technickému pokroku, globalizaci a individualizaci po stmelení a začlenění do venkovské komunity tolik netouží. Lidé v produktivním věku často dojíždějí za prací a přivázejí si s sebou pak některé městské zvyky, názory, větší touhu účastnit se aktivit ve městě. Naopak mnoho obyvatel, kteří na vesnici jezdili na své chalupy jen o víkendech, se sem z měst stěhují na sklonku svého života a touží zde hlavně po klidu. Z města na vesnici se v menší míře stěhují rodiče s dětmi, kteří chtějí, aby jejich děti vyrůstaly v čistším životním prostředí. Málokdy se jim však podaří přilnout k místní komunitě. Nechtějí a někdy ani nechápou toto lokální prostředí, do kterého se přistěhovali. Z uvedených důvodů dochází k ohrožení vesnické kultury.

Slepička (1981, s. 22) poukazoval již před 40 lety na možnost, kterou připouštělo i více autorů, a to, že dojde v budoucnu k homogenizaci způsobu života na venkově i ve městě, a to povede k zániku vesnice. Zůstanou pouze města rozdílně veliká.

Zatím se tak nestalo. Možná tomu zabránila do určité míry i zprostředkovaná podpora z Evropské unie ze začátku 21. století v rámci rozvoje a obnovy venkova, jenž měla za cíl právě ozdravení místního společenství. Vesnice mohou být za tyto poněkud uměle vytvořené aktivity vděčné, pomáhají jim obnovit prostředí, i když už v poněkud jiné. Lidé, kteří se stěhují z města na vesnici a vyvíjejí zde aktivitu bez pochopení místních vazeb a názorů, i když s nejlepším záměrem pomoci, totiž nevědomky přispívají k přeměně vesnic pouze na venkov. Pospěch a kol. (2014, str. 32) vysvětlují, že *„venkovanství a bytí vesničanem odkazuje k formám a obsahům pobytů ve venkovském prostoru, k míře sociálních vazeb v místě bydliště, vidění tohoto prostoru jako místa pobytu a přináležení k materiálnímu světu i světu sociálních vazeb“*.

Nejlépe je nalézt střední cestu, pokud přistěhovalým a vesničanům není okolí lhostejné, uznávají místní zvyky, pomáhají při brigádách, setkávají se na kulturních akcích a podílejí se prostřednictvím spolků či neziskových organizací se zájmem na rozvoji obce může se vytvořit nová fungující komunita, jejímž cílem je zachovat danou vesnici pro další pokolení. Ale tento jev je bohužel čím dál vzácnější.

1.2 Vymezení místní komunity

Abychom pochopili fungující komunitu, je třeba si vysvětlit význam tohoto slova a jeho podstatu. Slovo pochází z latinského *cummunere*, kde *cum* - znamená spolu, mezi sebou a *munere* - darovat. Předmětem výzkumů sociologů se komunita stala již koncem 19. stol. Nejvíce se však zájem o ni začal prosazovat ve světě až v minulém století, tedy v době, kdy začíná docházet ve společnosti k rozpadu tradičních komunit a je potřeba mluvit o jejich záchraně či znovuoživení. (Lorenz a Víchová, 2018, s. 30).

Podle sociologa Krause (2014, s. 193) lze komunitu popsat „*jako skupinu lidí žijících na určitém území, mezi nimiž existují vzájemné vazby a kteří jsou vázáni k sobě navzájem i k místu společného života*“. Další ze sociologů Jandourek (2012, s. 129) připojuje, že tito lidé „*mají podobné potřeby, sdílejí podobná rizika a využívají stejné zdroje*“ a psycholog Hartl (1997, s. 35) pak ještě vyzdvihuje, že „*komunita je místo, kde člověk může získat emocionální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě*“, což je pro každého z nás velice přínosné.

Komunity jsou jistým tmelem společnosti, neboť každá z nich pomáhá utvářet podle Hartla (1997, s. 37) „*společnou loajalitu a symbolizuje kolektivní identitu určité skupiny obyvatel*“. Základem je pak to, co mají obyvatelé společné. Kromě komunit, které jsou vymezeny fyzickým prostorem či duchovními hodnotami, rozeznává Hartl (1997, s. 36-37) ještě komunity terapeutické (léčebné) či výcvikové (směřující k nácviku dovedností). Ty ale nejsou předmětem této práce.

Vesnickou komunitu pak Lorenz a Víchová (2018, s. 35) označují jako *prostorovou komunitu*, která je charakteristická znalostí prostředí, kompetencí občanů a organizací, snahou o zlepšení občanských rolí, lepší motivací k zaměstnanosti a k začlenění přistěhovalých občanů z měst.

V posledních desetiletích má velký vliv na vývoj místního společenství a komunit podle Šťastné (2016, s. 20) nejen problematika migrace a multikulturní osídlení, ale i změny probíhající uvnitř společenství. Jde především o využívání nových technologií a vznik kyberprostoru, dále pak stárnutí populace, či zvětšující se sociální diferenciaci.

Tyto vlivy vedou k určitému prosazování individualismu, a jak uvádí americký psycholog a politik Gardner (1999, s. 5-8), k sobeckému myšlení a nadměrné mobilitě obyvatel. Dochází ke ztrátě sounáležitosti a identity, což způsobuje velké oslabování komunit. Proto je potřeba vymyslet nové kroky k jejich záchraně. Komunity jsou

ideálním prostředím pro tvorbu sdílených hodnot (ideály spravedlnosti, soucítění), které drží svobodnou společnost v rovnováze. Pomáhají občanům se začleněním, předcházejí jejich izolaci a odcizení. Jednotlivci jsou pro vývoj komunity stejně důležití jako komunita pro vývoj jednotlivce.

Podstatou rozvoje komunity se zabýval Gardner (1999, s.7) již na konci 20. stol. Ve své práci *Budování komunity* upozorňuje, že mnoho komunit se v dnešní nové technické době rozpadá, u některých probíhá regenerační proces či úplný zánik. Vznik komunit se dá pozorovat jen v málo případech. Gardner rozpoznává u komunit následující znaky.

Jde především o společné ideje, hodnoty, zájmy a cíle, které se stávají součástí tradic, historie a vzpomínek dané komunity. Důležitá je také vzájemná důvěra, péče a zájem o osud ostatních, komunikace uvnitř komunity (otevřená a přístupná), ale i s okolními komunitami (pluralitní) a občany. Pro existenci komunity je potřeba vůdčích osobností, ale i koordinátorů a obyčejných lidí (aktivních i pasivních). Pro budoucí fungování komunity je nezbytná výchova mládeže, která bude pokračovat ve společných zájmech, cílech, a institucionálním uspořádání (řád, stanovy, sestavení správní rady, kodexy chování), které pomůže udržet život a hranice komunity (Gardner, 1999, s. 16–28).

Pro anglického sociologa Clarka (1973, s. 404) jsou zase nejvíce důležité v rámci rozvoje komunity tyto prvky: pocit solidarity ve formě sounáležitosti, pocit důležitosti v podobě úspěchu v komunitě a pocit bezpečí jako začlenění do ní. Dle něho se komunity nedají přímo organizovat, žijí svůj život, nejsou úplně uchopitelné. Pokud občanům na nich záleží, mohou zkusit o ně pečovat a podporovat jejich společný zájem. Prvotním zjištěním by mělo být poznání lokální komunity, jejich potřeb, životního stylu a směru. Dokud komunitu nepoznáte zevnitř, nelze ji pomoci se rozvíjet.

Možnosti, jak obnovit zájem o společenství, ve kterém lidé žijí, uvádí ve sborníku *Komunity, sítě a spolupráce: 20 pohledů pro knihovny* Zbiejczuk Suchá. Konkrétně vyzdvihuje tyto body jdoucí po sobě:

1. společný zážitek, který je vždy důležitý, podněcuje emoce, sociální vztahy,
2. nebýt anonymní, stát si za svým názorem, klidně vystoupit z davu,
3. participovat s ostatními na bázi rovnocennosti,
4. umět pomoci, pozorovat, vyhodnotit ,
5. teprve potom přijít se svým názorem, projekty, aktivitami a prosbou o pomoc (Víchová a kol., 2012, s. 78-79).

Pro utváření a rozvoj komunity považuje Kraus (2014, s. 196-197) za důležité nejprve analýzu potřeb obyvatel, poté plánování a dosahování cílů a na závěr zpětnou vazbu (evaluaci). Záměrem je důkladně poznat, využít a posílit již existující potenciál místa a zájmy, potřeby a schopnosti členů komunity.

V naší zemi se na rozvoji aktivit ve vesnických komunitách dle Šťastné (2016, s. 24-25) podílely již od 19. století spolky, jako je Sokol, spolky hasičů, okrašlovací spolky a také hustá síť lidových knihoven. Právě poslední zmíněné instituce jsou nápomocny novým směrům ve vývoji společnosti a jednotlivých komunit a jsou i dnes otevřené všem občanům bez sociálního a etnického rozdílu. Díky své znalosti prostředí umějí dobře komunikovat a navazovat spolupráci i s ostatními institucemi a organizacemi. Asi právě z výše uvedených důvodů se v posledních letech z některých z nich stávají aktivní komunitní centra nebo alespoň napomáhají k rozvoji místní komunity.

2 Knihovna – společenský institut

Knihovna je již od svého počátku institucí, která umožňuje občanům získávat vědomosti a znalosti z knihovních a digitálních jednotek, které také potřebným způsobem udržuje a uchovává. Tato služba je přístupná celé veřejnosti, bez sociálního rozdílu. V knihovnách je uložen základ naší kultury.

2.1 Historie a současnost knihoven v ČR

Historie knihoven

Sítě knihoven v naší zemi se začaly více rozvíjet až po 15. stol., kdy vznikl knihtisk a tím i rychlejší šíření zdrojů informací. Knihy byly nejprve shromažďovány pouze v klášterních, zámeckých a později i univerzitních knihovnách, v té době šlo o tituly pouze odborné. Postupem času však byl zájem i o krásnou literaturu a začaly tak vznikat čítárny novin a časopisů. Bohužel, tyto čítárny byly přístupny především německy mluvícímu obyvatelstvu. Nositelé národního obrození pochopili, že k vzdělání nejširších vrstev nelze dojít bez veřejně přístupných českých knihoven. Proto se začaly zakládat knihovny českých čtenářských spolků, soukromé, školní, a nakonec i obecní.

Například první obecní knihovna vznikla roku 1834 v Žebráku (Cejpek, 2002, s. 171-173).

Na začátku 20. stol. došlo k rychlému rozvoji obecních knihoven. Impulsem byl *první knihovnický zákon č.430/1919 Sb., o veřejných knihovnách obecních*, který vešel v platnost v době vzniku prvního státu česky mluvících občanů. Proto výchova k českému jazyku a vůbec k občanství, byla pro stát tak důležitá. Obce musely na svoje náklady povinně nejen zakládat knihovny, ale i organizovat lidové kurzy občanské výchovy podle *zákon č. 67/1919 Sb., o organisaci lidových kursů občanské výchovy* (Digitální repozitář UK, © 2017).

Ke konci roku 1937 bylo zřízeno již celkem 16 600 knihoven, v té době mluvíme o největším rozmachu obecních knihoven v naší historii (Večeřová, 2017, s. 20-21).

V nastávajícím období od r. 1939 dochází bohužel k postupnému zániku některých nově vzniklých knihoven. Během protektorátu a války došlo k drancování, přesunu a ničení knih i knihoven. Po válce se zase naopak staly knihovny důležité pro výchovu tzv. čtenáře s novou ideologií. Z obecních knihoven se staly tzv. „lidové“ a ty malé vesnické dostaly přídomek „místní lidové“. V nich měl být kladen důraz kromě komunistické ideologie na podporu zlepšení zemědělské výroby. Byla to promyšlená vize, když si uvědomíme, že na malých vesnicích byla zdrojem vědomostí jen knihovna. Nicméně i přesto došlo k dalšímu poklesu počtu knihoven. V roce 1993 jich bylo již pouhých 6 238 (IPK, © 2021).

Díky technickému pokroku a rozvoji digitálních technologií dochází v následujících letech ještě k dalšímu, i když již pozvolnému, úbytku knihoven, hlavně těch malých. Základní statistické údaje o kultuře v ČR z roku 2020 uvádějí již jen 5 295 veřejných knihoven z toho je 4 490 neprofesionálních (NIPOS, © 2021).

Možná právě proto je potřeba věnovat pozornost novým směrům a myšlení v knihovnách. Tento jev se dá přirovnat do dob jejich vzniku, kdy nebyly tyto knihovny pouze centrem půjčování knih, ale i setkáváním se se stejně smýšlejícími lidmi, kteří k občanské spolupráci měli blízko. A není podstatné, že tito lidé měli jiné zázemí, žili v jiných podmínkách. Důležité je to nadšení a občanská pospolitost.

Knihovny v současnosti

V dnešní době se v knihovnách nachází nejen zdroje knižní ale i digitální. Rozsah pracovní náplně těchto institucí je obšrný. Mezi základní funkce patří půjčování knihovního fondu (knih, časopisů, nahrávek, e-čteček a e-knih), které probíhá buď formou absenční (s sebou domů), nebo prezenční (pouze v knihovně). Struktura knihoven a jejich činnost je v ČR upravena legislativou podle knihovního zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb. Knihovny jsou členěny na knihovny zřízené:

- Ministerstvem kultury ČR (např. Národní knihovna ČR)
- příslušným krajským orgánem (krajské)
- příslušným orgánem obce (základní: městské a obecní)
- různými institucemi (specializované) (KNIHOVNY, © 2008-2022).

Státem pověřené městské knihovny (bývalé okresní), pak přebírají na sebe roli regionální správy, která zajišťuje pomoc okolním obecním knihovnám a vytváří tzv. výměnný knihovní fond, z kterého si knihovníci vesnických knihoven mohou vybírat neomezený počet titulů. Jedná se o domluvenou smluvně podepřenou pomoc, k níž patří ještě revize knižního fondu dané knihovny, která probíhá jednou za 5 let a kdy jde především o vyřazení zastaralých titulů (Dilhofová, Kratochvílová, Lidmila, 2013, s. 17).

Takto tedy ve stručnosti vypadá struktura knihoven. Tato bakalářská práce je zaměřena především na malé obecní knihovny, dříve označované jako místní, kde je zřizovatelem malá obce s počtem obyvatel do 500. V naší republice je podle sociologického pohledu Maříkové (© 2004) těchto obcí asi cca 3 700.

Podle Standardů pro dobrou knihovnu (©2020) se jedná o ty úplně nejmenší knihovny.

K novým činnostem knihovny patří zapojení do komunitního rozvoje. Na základě Koncepce rozvoje knihoven na období 2021-2027 by knihovny měly v rámci svých možností a vědomostí pomoci s rozvojem regionální identity a místního rozvoje. Prostřednictvím komunitního vzdělávání přispět ke zmenšení sociálních rozdílů v místní populaci a reagovat na vyvíjející se potřeby lidí, žijících v místě působení knihovny (IPK, © 2021).

2.2 Funkce malých knihoven

Důležitým článkem malé vesnické knihovny je vždy osobnost knihovníka, která ukazuje směr, jakým se bude knihovna ubírat ať již při komunikaci s uživateli, spolupráci s regionální knihovnou, se zřizujícím úřadem či s dalšími organizacemi v obci. Je právě jen na knihovníkovi na kolik se bude vzdělávat, jak moc bude otevřen novým přístupům k udržení a rozvoji knihovny, místní komunity i kultury. Již v knihovnickém zákoně z roku 1919 je popsána osobnost knihovníka takto „*přihlíží ku potřebám občana, duchovním i hmotným, usměrňuje jeho myšlení, seznamuje ho s myšlenkami nejlepších lidí, seznamuje ho s minulostí i přítomností, se všemi problémy životními, otvírá mu výhledy do všech stránek konání lidského a prostírá bohatý stůl každému chtějícímu.*“ a zároveň „*schopný knihovník dokáže i bez zákonné pomoci zříditi dobrou knihovnu*“ (Fridrich, 1931, 17 s.).

Stát se dobrým knihovníkem obnáší nejen ovládat knihovnické základní služby (rozšiřování a starost o knihovní fond, půjčování knih, informační služby, orientaci ve virtuálním prostředí, podporu ICT infrastruktury, komunikaci s čtenáři, podporu čtenářské i digitální gramotnosti u dětí i dospělých), ale i otevřeně se stavět proti zažitým stereotypům a předsudkům. Měl by zvládat podle Foberové (© 2019) interkulturní kompetence, jako je empatie, nenásilná komunikace, otevřenost, tolerance odlišnosti, sebereflexe, kulturní citlivost, zvědavost a zastávat určité morální hodnoty. Z důvodu výchovného vlivu na děti a mládež by se měl zajímat alespoň okrajově i o psychologii, pedagogiku, sociologii a roli kouče, mentora či facilitátora.

Další odpovědností knihovníka je udržet prostor knihovny otevřený všem občanům bez rozdílu vzdělání či sociálního postavení, obhájit ho i před zřizovateli, získat důvěru občanů a celkově demokratický přístup k okolní společnosti, a to nejen v komunikaci se čtenáři, ale i v sociální inkluzi s těmi, kteří jsou pouhými náhodnými návštěvníky z řad sociálně vyloučených obyvatel. Jimi se v poslední době stávají nejen handicapovaní občané, ale i senioři, matky na mateřské dovolené, nezaměstnaní či lidé bez domova. Registrace již pro návštěvu knihovny není nutností.

Celosvětově dochází již od konce minulého století s rozvojem globalizace a technického pokroku k proměně knihoven na živá vzdělávací, kulturní, kreativní a komunitní centra (IKP, © 2020).

K této přeměně je třeba získat v první řadě knihovníky, dále pak zřizovatele,

uživatelé, a nakonec i potřebné prostory. Nápomocny svými metodickými pokyny jim mohou být Standardy pro dobrou knihovnu nebo rady a zkušenosti získané přes organizaci SKIP (Svaz knihovníků a informačních pracovníků), podle níž jde především v novém pojetí knihoven o pomoc při rozvoji občanské aktivity na životě obce (sociálního kapitálu), k blízké krajině a místu. Důležitá je pro tuto vizi i dobrá spolupráce s ostatními organizacemi v obci (SKIP, ©2021).

K dispozici knihovníkům je i ucelená Koncepce rozvoje knihoven v České republice, kterou vytváří Ministerstvo kultury ČR. V současné době se jedná o Koncepci rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 výhledem do roku 2030, podle ní by knihovny měly fungovat jako:

- přirozená centra komunit a občanské společnosti, neformálního učení, demokratického přístupu a místo, kde se lidé setkávají, komunikují,
- instituce vzdělávací a podporující vzdělanost, jelikož si již nevystačíme se získaným vzděláním z formálních institucí, je nutné se celý život dovzdělávat, a právě knihovny jsou velkou podporou čtenářské i digitální gramotnosti a jiných odborných vzdělávání, správci kulturního a znalostního bohatství, které je podstatou naší identity, kultury, právě zde se v knihách a ostatních fyzických a digitálních dokumentech uchovává bohatství naší společnosti (IPK, © 2021).

Přesto všechno však rozhodnout se jakým směrem se vydat, není pro knihovníka malé knihovny jednoduché. Mnoho hodin strávených právě u fungování takovéto komunitní knihovny je součástí jeho dobrovolnictví.

2.3 Význam vesnických knihoven pro fungování místní komunity

Pokud navážeme na vizi, kterou by měly knihovny nově zaujímat, zamysleme se, proč je to právě vytvoření knihoven jako center komunity a občanské pospolitosti. Souhlasím s psychologem Hartlem (1997, s. 36), že lidé se vyjadřují ke svému okolí nejlépe pomocí kulturní činnosti, při níž mohou ukázat své schopnosti a svůj osobní potenciál. Potřebují k tomu prostor, čas, zdroje, materiály, prostředky a profesionály či dobrovolníky, kteří jsou schopni poradit, solidárně pomoci, diskutovat, podpořit experimenty a novým vyjadřováním.

Právě toto vše lze při dobré vůli a iniciativě knihovníka v komunitní knihovně nalézt. První snaha o vznik takovýchto knihoven v ČR se objevila v roce 2003, kdy

proběhl v Praze cyklus seminářů nazvaných „Knihovna jako komunitní centrum“. Od té doby se tento alternativní přístup šířil stále do více knihoven (SKIP, © 2004). Až v současné době je popsán i v Konceptu pro všechny knihovny v ČR.

Nejblíže ke komunitní knihovně mají malé obecní knihovny, kde knihovník rozmlouvá s čtenáři, zná jejich názory, možnosti, schopnosti, sociální podmínky. Zároveň je tou osobou, která komunikuje se zřizovatelem a ostatními místními organizacemi o možnostech financování a uskutečnění některých prostorových změn, projektů či akcí. Také tyto projekty a akce vymýšlí, nebo zajišťuje alespoň tu část probíhající v rámci knihovny, hodnotí, evaluuje, dává do záznamu, vykazuje do statistik. Pokud se ke knihovním povinnostem knihovník snaží ještě stmelovat a rozvíjet místní komunitu a vybudovat tak komunitní knihovnu, nevyhne se bohužel během své práce podle Hartla (1997, s.119) i různorodým informacím a tlakům, malicherným konfliktům, střetům a napětí. Aby byl úspěšný, musí se naučit zachovat si profesionální přístup, svůj názor, ale zároveň i neutralnost a rozhodnost. Což není jednoduché. I vstřícnost, vnímavost, objektivnost, pozorování a empatie mohou být vyčerpávající.

Není tedy divu, že ne každý knihovník malé obce stojí o to vytvořit komunitní knihovnu. Pouze vlastní přesvědčení, velké nadšení pro místo, kulturu, občany společenství přivádí knihovníka k myšlence a zaujetí otevřít prostor knihovny pro všechny, kteří o to mají zájem, zejména pro ty sociálně znevýhodněné a vytvořit komunitní knihovnu, která má za cíl nejen rozvíjet kulturu, zušlechťovat místo, ale i zlepšit vzdělání a volný čas občanů, dětí a mládeže dané obce.

V rámci zájmu o inkluzi sociálně znevýhodněných návštěvníků je přínosný výzkum autorů Protivínského, Hrubeše a Čápa (2015, s. 6) jehož cílem bylo „*zmapovat komunitní aktivity veřejných knihoven v obcích do 25 000 obyvatel, které se nějakým způsobem soustředí na integraci sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených skupin obyvatel*“ zjistil, že kromě potřebné osobnosti knihovníka a prostředí, které jsou již popsány výše, je potřebné upozornit ještě na tyto problematické body:

- v některých případech špatné strukturální podmínky (žádná podpora od zřizovatele),
- chybějící podporu vzdělávání a motivace knihovníků ve specifikách práce s cílovými skupinami
- zlepšení proaktivního postoje knihovníků k těmto skupinám
- potřebu pomoci knihovníkům s dotační politikou (vedení projektů).

Tímto výzkumem se potvrdilo, že existuje potřeba jak knihoven, tak obcí pracovat nejen s klasickými návštěvníky, ale i s lidmi, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením. Protivínský, Hrubeš a Čáp (2015, s. 26) uzavírají závěrečnou zprávu myšlenkou, že při zohlednění omezení, prostředí, společných souvislostí a „*při dobrém přizpůsobení aktivit místním podmínkám se knihovny skutečně mohou stát duší místa, kde působí.*“

2.4 Vliv knihovny na edukaci dětí a mládeže

Knihovny svým přístupem otevřít se okolnímu prostředí zvyšují i možnost více ovlivňovat edukaci dětí a mládeže pocházejících z různých sociálních rovin. Edukační proces se v posledních letech neomezuje pouze na vzdělávání, ale i vychovávání. Přiklání se tedy více k překladu z latinského slova *educative* tedy výchova.

Pedagogové Průcha, Walterová a Mareš (2009, s.63) považují edukaci „*za celkové a celoživotní rozvíjení osobnosti člověka působením formálních výchovných institucí i neformálních prostředí.*“ Edukace tedy probíhá v určitém prostředí, ovlivňována dalšími faktory (psychosociální, biologické, ekonomické, etnické, demografické aj.).

Jedním z těchto druhů prostředí může být na venkově i knihovna. Ta je totiž jednou z mála institucí, kde děti mohou trávit svůj volný čas kultivovaně a nezávisle na počasí. Prohlíží si knihy, mluví s vrstevníky či s ostatní mládeží. Učí se zde procesu integrace (včlenit se do komunity), socializace, navazují zde mezigenerační kontakt, vyjasňují si pravidla spojená, ať již s půjčováním knih nebo s pouhou návštěvou knihovny (např. chovat se slušně, né příliš hlučně, neagresivně, naučit se oslovovat neznámé lidi, mít zodpovědnost za půjčené knihy). Osvojují si sociální role (způsoby chování) a vyvíjí se jejich individuální postoj (vyhranění postojů a názorů) ke společnosti.

Kraus a Poláčková (2001, s. 54–55) upozorňují, že socializace probíhá také v určitém kulturním prostředí. V sociologickém pojetí si pod slovem kultura představíme chování, normy, hodnoty, rituály a tradice aj. probíhající mezi určitou etnickou skupinou. V rámci pedagogického pojetí jde o materiální a nemateriální díla vytvořená lidskou civilizací. Často mluvíme v souvislosti s tímto pojetím o kulturním dědictví.

Podle výše uvedeného je knihovna ideálním prostředím pro neformální a informální učení (nezáměrné) o tomto dědictví, ale zároveň i pro enkulturaci (včlenění) do dané národní kultury.

Mnohokrát se stává, že ve vesnicích, kde mají méně než 500 obyvatel, nemají děti kolem sebe tolik vrstevníků, aby se staly jejich kamarády a pak se snaží seznámit s dětmi různého věku, aby našly k sobě blízkou osobu. I proto je dobré, pokud je knihovna, alespoň tomuto setkávání dětí přístupná. Častokrát se totiž stává, že spolu naváží kontakt a kamarádský vztah děti, které by se běžně mimo knihovnu vůbec neselekaly.

Další velkou předností knihoven je to, že pokud se podaří přivést do knihovny děti v útlém věku, převážně za pomoci maminek, je velká pravděpodobnost, že dítě získá vztah ke knihám, k četbě v rodném jazyce a více se rozvine i jeho fantazie. Dítě pozná jiný svět, kam se dá uniknout a kde příběhy mu mohou být velkou oporou. Odkryje se mu kulturnější část světa.

Není důležité, v kterém období návštěvník knihovnu objeví. Naopak, pokud navštíví knihovnu dítě, adolescent nebo i dospělý, který je zde poprvé, je to pro knihovníka vždy výzva. Zaujmout daného člověka, aby pochopil, že alespoň prohlédnout si knihu, listovat si v ní, ho obohatí o částečné poznání spisovatele, ilustrátora nebo i nakladatele. Kniha bude vždy kniha a nezmění to ani nejlepší digitální technika.

Jestliže se bude jednat o komunitní knihovnu, tak můžeme předpokládat, že během tohoto času stráveného v knihovně, dojde u návštěvníků nejen k všeobecnému vzdělávání, ale i k vytváření vztahu k místu, ve kterém žijí. Naučí se být aktivním občanem a participovat na řešení problémů (Víchová a kol., 2012, s.10)

Dobrym příkladem jsou projekty, které pomáhají obnovit krajinný ráz lokality a rozvíjejí u občanů, ale hlavně i dětí a mládeže, environmentální myšlení. Jejich součástí jsou přednášky, jak krajina vypadala dříve, čím můžeme přispět k její nápravě, co udělat pro to, aby příroda a my lidé jsme žili v symbióze. Např. projekt „*Výsadba ovocných alejí*“ obnáší přednášku o ovoci, které se v krajině pěstovalo, nároky a potřeby těchto stromů, samotnou výsadbu a údržbu, jako je roubování a ořezání dřevin. Nebo doprovodný program k opravám božích muk a křížků v krajině obeznámí občany s historií místa. Dobře sestavený projekt s takovou tematikou může nepřímo působit jako prevence např. před delikventním jednáním - vandalismem. Málokdy totiž děti ničí věci, které pomohly samy vytvořit.

K vzdělávání návštěvníků pak přispívají dále nejvíce kulturní programy, besedy, přednášky. Dětské programy pořádané v knihovně (např. společné čtení, soutěže spojené s knihami a literaturou, zapojení se do čtenářských soutěží např. Česko čte dětem) jsou zaměřeny na rozvoj čtenářské gramotnosti, která je pro člověka důležitá. Četba knih, kromě lepší znalosti českého jazyka a získávání vědomostí, podporuje i rozšíření slovní zásoby, plynulého čtení, paměti a fantazie.

Nácvik a účinkování v kulturním programu při společenských akcích, pomáhá dětem i mládeži rozvíjet jejich kreativitu, paměť, myšlení v neposlední řadě i pohybové aktivity a spolupráci. (např. akce ke Dni matek, Noc kostelů, Rozsvěcení vánočního stromku, Živý betlém na vánočním koncertě aj.).

Digitální, mediální a informační gramotnost občanů je další z řady kompetencí, které by knihovny měly rozvíjet. Pomoci dětem a mládeži se orientovat v nových informacích, kterými jsou zahlcovány. Naučit je rozpoznat důležité myšlenky a správně roztrždit nová sdělení. Potřebností je i vysvětlit dětem a mládeži, jaká nebezpečí je ve virtuálním světě mohou potkat a jak by k nim měly přistupovat. Stejně tak, ve velké míře ovlivňují náš postoj ke světu i masmédiá (masová komunikační média), některé z nich ohrožují chování nejmladší generace. I v této oblasti je důležité usměrnit právě vliv některých informací a mediálních vlivů. Vzdělání v této oblasti řeší knihovník formou přednášky či nekonvenčního rozhovoru.

Naučit děti trávit svůj volný čas cíleně a plnohodnotně, tak aby se cítily uspokojené a obohacené je dalším zájmem knihoven. Volný čas u dětí označuje Pávková (2002, s. 13), jako časový úsek, kdy nemají žádné povinnosti a mají zajištěné biologické potřeby. Jde o čas trávený zábavou, rekreací, relaxací, zájmovou činností a zájmovým vzděláváním. Pokud se člověk naučí trávit volný čas smysluplně, pak při náročných životních situacích mu jeho záliby a zájmy a jiné volnočasové aktivity mohou pomoci najít novou cestu z náročných životních situací. Knihovna asi není schopná a ani nechce konkurovat volnočasovým aktivitám, které probíhají např. v DDM. Snaží se pouze o vyrovnaní rozdílů mezi nestejnými sociálními podmínkami dětí. Její působení je tedy tzv. nízkoprahové. Nabídku činností pro děti a mládež z okolní komunity je potřeba vytvářet na základě vývojového období dětí a mládeže, jejich biologických, psychických, sociálních a ekonomických potřeb.

Známým a dětmi velice vítaným edukačním programem je Noc s Andersenem, která kromě vzdělávacích aktivit (bližší poznání spisovatelů, četba jejich děl a dramatického zpracování), pomáhá k utvoření dětské pospolitosti, vnímání knihovnického prostředí

z jiného dosud nepoznaného dobrodružného pohledu. Propojení s ostatními knihovnami díky informačním technologiím a psaní pohlednic je možnost, jak učit děti vést korespondenci, popřípadě chovat se ve virtuálním světě. Noc s Andersenem dává možnost dětem ze sociálně znevýhodněných rodin, handicapovaným či etnicky odlišným, se včlenit do dětského kolektivu a být rovným partnerem pro ostatní, aspoň pro tuto noc. Pro zdravé děti tato inkluze má naopak význam poznání a učení se porozumění, vstřícnosti, toleranci a zjištění, že jinakost není odlišnost.

V knihovnách tedy probíhá i výchova, jenž Průcha, Walterová a Mareš (2009, s. 345) popisují jako „*proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji*“. Například při snaze dodržovat v knihovně základní pravidla a řešit s dětmi a mládeží problémy, se dostává knihovník do výchovného působení, které je samozřejmě náročnější obzvláště proto, že probíhá ve volném čase dětí a jejich pobyt zde je dobrovolný.

Také je třeba vzít na vědomí a snažit se zmírnit negativní vlivy současného prostředí, které na děti a mládež působí a zhoršují zdravý vývoj osobnosti. Kraus a Poláčková (2001, s. 110-113) považují za nejzávažnější faktory ohrožené životní prostředí (úbytek lesů, půdy, vody), současnou technickou dobu (umělá světla, hluk, záření monitorů) a morální stav společnosti (egoismus, komercializace, přesycenost podněty).

U dospívajících je například důležité nezapomínat, jak uvádí Homolová (2010, s. 68), že se v tomto období formují u jedince životní orientace, hodnotový systém a dospívající přebírají zkušenosti ze světa starších a dospělých. Zároveň si vytvářejí svůj vlastní názor, často závislý na pohledu vrstevníků, a naopak odlišný od rodičů a učitelů. Pokud při sociální adaptaci na ně začnou z okolí působit negativní vlivy, pak se může u některých jedinců vyvinout podle Průchy, Walterové a Mareše (2009, s. 247) až rizikové chování (např. zneužívání návykových látek, negativní sexuální chování a negativní psychosociální poruchy). Proto je lépe předcházet tomuto chování a snažit se mládež smysluplně zaujmout.

Kraus a Poláčková (2001, s. 135) poukazují také na výzkumy, které potvrzují, že pokud se rodina, učitelé a vychovatelé nedostatečně věnují usměrňování volného času dětí a mládeže, pak dochází ke vzniku některých forem až deviantního chování, (chování, které již porušuje sociální normy dané společností). Komunitní knihovny chtějí takovému chování předcházet, proto se snaží udržet si dospívající návštěvníky. Například upraví část prostoru v knihovně jako klub: vymalované stěny podle námětů

teenagerů, pohodlné sedačky a v dosahu komiksy a četba pro mládež. Tento koutek bude určitě více mládeží navštěvovaný a přispěje i k četbě, i kdyby jen chvilkové. Dospívající se zde začne „zajímat“, prostředí mu k tomu dá podnět.

Dalším impulzem mohou být programy a projekty, při jejichž realizaci udělají občané, ať již děti či dospělí, něco pro své okolí. Získají určité dovednosti i znalosti a zároveň vytvoří něco zadarmo bez nároku na odměnu. Vytváří se tak cit pro solidaritu, kladný postoj k morálním hodnotám a k místu, navozují a udržují se tak mezigenerační sociální vztahy. Malé vesnice se potýkají s malým počtem obyvatel a s velkou věkovou různorodostí. Spolupráce mezi generacemi je tedy potřebná.

Podle všech výše uvedených souvislostí lze shrnout, že knihovny mají svůj vědomostní a gramotnostní význam již od začátku svého vzniku. Postupně však zaujímají ve fungování společenství, čím dál větší místo. Nejvíce se projevují právě v malých obcích, kde svým novým přístupem mohou pomoci rozvoji blízké komunity, která v postupujícím vylidňování venkova je v ohrožení. Dětem a mládeži mohou pomoci se vzdělávat a díky výchovnému působení se stát i otevřeným a morálně silnějším člověkem.

3 Charakteristika malé obce Kohoutov a její knihovny

Předmětem pro výzkum této bakalářské práce se stala malá knihovna v Královehradeckém kraji ve vesnici Kohoutov. Jedná se o opravdu malou knihovnu, která čítá asi 40 čtenářů a je jedinou kulturně zaměřenou institucí na malé vesnici.

Proto se svým přístupem snaží oslovovat všechny členy populace, nejvíce pak ale děti a mládež, jelikož oni jsou její budoucností. Průkaz čtenáře je zde nutný jen pro půjčování knih, ale ne pro účast na akcích nebo pro pobyt v knihovně. O existenci knihovny a jejich aktivitách byl již v roce 2004 publikován článek v knihovnicko-informačním zpravodaji U nás v sekci: šumné knihovny (SVKHK, © 2004).

Obec Kohoutov

Tato vesnice se nachází ve východní části Podkrkonoší mezi městy Dvůr Králové n. L. a Trutnov. Je obklopena lesy a první historické zmínky o jejím vzniku se datují až do 14. století. Nedaleko obce se nachází i barokní zámek Kuks, jehož hranice panství v 19. století sahaly až do obce Kohoutov. V této době procházelo toto místo svým asi největším rozvojem (košíkářství, textilní výroba). Součástí obce se během let staly i osady Rábiš, Kladruby a Vyhnánov. Bohužel během 2. světové války se stal Kohoutov součástí Sudet, mnoho původních obyvatel bylo nuceno odejít. Místo nich tuto část země osídlila velká část Čechů z Volyně. Na konci 20. stol. přes veškerou snahu socialistické společnosti bylo obyvatel v obci pouhých 200. Šlo o 1/5 z počtu obyvatel z doby jejího největšího rozkvětu (Oficiální webové stránky obce Kohoutov, © 2022).

Vesnice je obklopena lesy a právě proto se stala cílem mnoha chalupářů, kterým se zde podařilo zachránit některé zajímavé historické stavby. Zároveň však nikterak nepomáhali ke stabilitě místní komunity. I přes všechny problémy zůstala tato obec samostatná, nezávislá na okolních vesnicích. Byl zde obecní úřad, pošta, Jednota, dojížděl sem i lékař. V místním hostinci se konaly plesy, organizované místními spolky, jako je ČČK a Spolek dobrovolných hasičů. Každý ples byl událostí, na kterou chodili zástupci těchto organizací zvat osobně a nabídnout lístek ihned ke koupi.

Socialistická doba zajišťovala mnoha místním práci v JZD. Během akcí Z se upevňovala komunikace s ostatními občany i určitá pospolitost. Lidé se více potkávali i díky tomu, že nebyla natolik rozvinuta automobilová doprava, byli nuceni více chodit pěšky, zajímali se o ostatní občany žijící v obci.

S postupným vývojem společnosti a techniky se mnoho věcí od roku 1989 změnilo. Začalo podnikat několik živnostníků, zaniklo JZD a lidé museli hledat práci jinde, nejčastěji v blízkých městech. Zjistili, že dopravní obslužnost při cestě do zaměstnání není úplně vyhovující, a byli nuceni si pořizovat automobil. Pokud manželé pracovali každý v jiném městě, tak i dva. Soukromá doprava do zaměstnání má svá pozitiva jako je rychlost, přesun bez čekání, možnost obstarat si nákup pro domácnost, ale i negativa jako je vytrácející se kontakt s místní komunitou, horšící se sousedské vztahy. Ty se bohužel zhoršily i díky změně postojů člověka k morálním hodnotám. Za zábavou chodí občané tam, kam kolegové či přátelé z práce. Z toho důvodu upadá návštěvnost na akcích, které obec a spolky pořádají pro své občany.

Se stejným problémem se potýkají nejen dospělí, ale i děti. Pokud ubývají děti na vesnici, dochází k uzavření školy. Nejde jen o úbytek, ale jde i o jisté zkreslené představy občanů z vesnického prostředí, že malotřídky nemohou dát dětem to co městské školy. Paradoxně někdy tak tito rodiče zasáhnou do života malých dětí více, než si dokáží představit. Stres z nových spolužáků, z cizího městského prostředí se pak mnohdy podepíše na chování jejich dětí. Pokud nenavštěvují školu s místními kamarády, dochází zde také k odloučenosti od místních dětí. Kamaráda mají ve městě, s ostatními dětmi z vesnice nemají kontakt, buď nemají zájem anebo se bojí průběhu zařazení. V Kohoutově došlo k uzavření školy z důvodů malého počtu žáků již v 70. letech. Nejbližší škola je vzdálena 4 km a jedná se o malotřídní školu v obci Kocbeře (Oficiální webové stránky obce Kohoutov, © 2022). .

Ze života občanů se pak často vytrácí snaha o sdružování se s ostatními a udržování společenství. Dochází tak k pomalému zániku místní komunity. Jestliže se v této chvíli objeví skupina lidí, kterým na vesnici a lidech v ní záleží, pak může dojít k oživení komunity. To se povedlo i v Kohoutově a stalo se tak i díky místní knihovně a dalším neziskovým organizacím.

Místné knihovna Kohoutov

Podle zdejší kroniky byla knihovna založena v obecní škole a po jejím uzavření v 70. letech 20. stol. byla knihovna ustanovena samostatně jako místní lidová. Na začátku 21. stol., kdy proběhla nová registrace všech knihoven, byla knihovna podle svého zřizovatele přejmenována na Místní knihovnu Kohoutov. Po několika stěhováních byla nakonec roku 2002 umístěna do 1. patra obecního úřadu a byla otevřena jednou týdně dvě hodiny. V té době získala knihovna grant z Ministerstva kultury VISK 3 Internet blíže, z kterého se pořídilo zakoupení softwaru a připojení na internetovou síť (SVKHK, © 2004). Zároveň je knihovna smluvně spojená s Městskou knihovnou v Trutnově. Zde jde především o půjčování knih z výměnného půjčovního fondu a o revizi knih obecních.

Paní knihovnice, která zde působila v letech 1998-2016, pochopila, že kromě klasické knihovnické práce s literárními zdroji je potřeba oslovit dětské čtenáře, a postupně tím zaujmout i ostatní občany. Dalším důvodem byla i snaha pomoci dětem (nehledě na sociální rozdíly), naučit je trávit svůj volný čas tak, aby nezůstaly

bez zájmu a nepodlehly rizikovému chování. Chtěla, aby našly cestu k četbě, ke kultuře, k tradicím. Proto postupně spolupracovala na akcích i s ostatními spolky, neziskovými i státními organizacemi. Paní knihovnice se snažila, aby vznikla vzájemná spolupráce, která podporuje živou komunitu. Příkladem aktivit může být tvoření, různé soutěže, návštěvy výstav výtvarného umění, Mikulášské besídky, programy ke Dni matek, výroba nástěnného kalendáře. Mezi celostátní akce, ke kterým se připojila tato knihovna, byla Noc s Andersenem, kde patřila mezi první účastníky, dále pak Velké říjnové čtení, Týden knihoven, soutěž dětí „O sošku podkrkonošské Sněženky“, Mezinárodní dětská výtvarná výstava Lidice.

Noc s Andersenem se stala u dětí velice oblíbená, snad i proto, že byla otevřena pro všechny děti, nejen čtenáře. Tím mohlo i k sociálně slabším se dostat více čteného slova. Stejně jako děti handicapované měly možnost strávit noc s ostatními dětmi z vesnice a více se dohromady poznat. Další výhodou byla pospolitost, akce se účastnily děti ve věku od 5 do 18 let a ti nejstarší z nich se stávali pomocníky, zkoušeli si jaké je to být na straně organizátora, dobrovolníka. Poznali, jak nejednoduché je zaujmout mladší děti a co vše je potřeba nachystat před samotnou akcí. Stejně tak některé maminky byly nápomocny při tvoření v určité části večera, některé pomohly s občerstvením.

Paní knihovnice usilovala, aby knihovna působila nízkoprahově, bezpečně, aby si sem děti chodily třeba jen prohlížet knihy, popovídat s ostatními nebo přišly požádat o radu či se podělit o nápad. Zaznamenala, že je v této profesi přínosná vstřícnost, vyslechnutí, porozumění, tolerance, kreativita, diplomacie, ale hlavně nadšení, odvaha a otevřenost. Důležité je i prostředí, proto byla paní knihovnice ráda, že ji obec pomohla vkusně v knihovně přetvořit několik koutů, které byly navrženy a uspořádány podle věku dětí a mládeže včetně herního koutku pro nejmenší. K celkovému vývoji knihovny přispěla určitě i komunikace s ostatními okolními městskými knihovnami a vazba na SKIP.

Fungování této malé knihovny nabízí možnost zjistit pomocí empirického šetření nakolik tato knihovna může působit na děti a mládež ve volném čase pozitivně, jaký vědomostní přínos pro ně může mít. Jak moc může knihovna svými akcemi přispět ke stmelení komunity a rozvoji obce.

4 Empirická šetření

Podstatou empirického šetření je zjistit, nakolik aktivní vesnická knihovna může být přínosem pro děti, mládež a komunitu dané obce. Realizované šetření by mohlo potvrdit či vyvrátit, zda aktivní přístup knihovníků v malé knihovně je prospěšný nebo jestli není účelnější variantou zůstat pouze u základních funkcí knihovny. Jedná se o malé šetření, které proběhlo pouze v jedné vesnici, nicméně jeho závěry mohou zapůsobit na další malé neprofesionální knihovny, které ještě nejsou rozhodnuté, jakým směrem se mají vydat.

4.1 Základní metodologická východiska

Tato kapitola popisuje a rozpracovává hlavní a dílčí cíle (DC) šetření a z nich vyplývajících hypotéz, dále zdůvodňuje jaké šetření je vybráno a proč. Rozvedena bude i zvolená metoda sběru dat a charakteristika respondentů. Ti budou v následující empirické části z důvodů snazší formulace označeni pouze jako děti, z důvodu snazšího popisu a jelikož mládež je považována za sociální skupinu, která je stejně věkově shodná s posledním obdobím dětství.

Hlavním cílem empirického šetření bylo prozkoumat význam malé vesnické knihovny pro rozvoj komunity a edukaci místních dětí v obci Kohoutov. Jde o zjištění, jaký vztah měly děti ke knihovně, když ji navštěvovaly, zda tam chodily rády a pravidelně, co je v ní zaujalo, co se naučily, jak na ně působila a jakých souvislostí si všimly.

Při šetření šlo o oslovení všech dětí, které Místní knihovnu Kohoutov navštěvovaly v období 1998-2016. Proto, bylo zvoleno kvantitativně orientované šetření, jehož podstatou je podle Gavory (2000, s. 34) přesvědčení o existenci jen jedné reality, což dává možnost provádět sběr velkého množství dat najednou a umožňuje odstup od dotazovaného. Vyhodnocení je pak provedeno pomocí čísel a závěry se zevšeobecňují. Narozdíl od kvalitativně orientovaného šetření, kde se připouští možnost existence většího množství realit a dochází při něm k určitému vcítění se do respondentů, kteří jsou zástupci jen několika případů záměrně vybraných. Pro naše šetření tedy více vyhovuje kvantitativně orientované šetření.

K získání dat o dětech v obci Kohoutov byl osloven starosta obce, jenž pomohl

sestavit seznam dětí, které zde žily a mohly knihovnu navštěvovat v daném období, kdy byla knihovna nejvíce aktivní. Seznam začínal u dětí narozených v roce 1986 a končil rokem 2010. První letopočet se odvíjel od možnosti, že návštěvy knihovny se začali účastnit již i starší žáci, druhý rok byl zvolen z důvodu možnosti reálného zodpovězení otázek dětmi.

Základní soubor empirického šetření pak tvořily děti narozené v Kohoutově v tomto časovém období a jejich počet byl 58. Z nich ale 11 dětí knihovnu nikdy nenavštívilo, ty tedy nepatří do našeho šetření. Do výběrového souboru byly započítány děti, které alespoň jednou knihovnu navštívily, a jejich počet byl 47.

Data od respondentů byla získána metodou dotazníku, jenž je určen pro hromadný sběr údajů (Příloha A). Otázky v dotazníku bylo třeba formulovat přesně, záměrně a jednoduše, protože každé slovo v otázce má pro porozumění a odpověď svůj význam. V dotaznících tohoto šetření byly použity jak uzavřené, polouzavřené, tak otevřené otázky. Ty byly nejprve v předvýzkumu zadány třem mladým návštěvníkům knihovny a po jejich vyplnění v dotazníku ještě podrobně probrány. Teprve poté, po malých úpravách, byl dotazník vytisknut a mohl se dostat k respondentům. Dotazníky byly předány z velké části osobně a po vyplnění ihned vráceny, nebo byla možnost dodatečně odevzdat je do schránky na Obecní úřad v Kohoutově. Další část respondentů pak byla oslovena pomocí sociálních sítí - facebooku, jednalo se především o mládež, která žije v současné době mimo vesnici Kohoutov. Celé šetření proběhlo od 7.5. do 21.5.2022.

Abychom mohli vyhodnotit cíl celého empirického šetření byly sestaveny ještě další dílčí cíle (DC) a z nich vyplývající hypotézy:

DC 1. Prozkoumat, zda respondenti trávili v Místní knihovně Kohoutov pravidelně svůj volný čas.

Předvýzkum, provedený u tří mladých návštěvníků této knihovny poukázal na to, že řada z návštěvníků knihovny zde trávila svůj volný čas pravidelně a ráda.

Toto zjištění se stalo podkladem pro **Hypotézu č. 1: *Většina respondentů trávila v Místní knihovně Kohoutov při návštěvě alespoň hodinu svého času.***

DC 2. Zjistit, zda Místní knihovna Kohoutov přispívala k edukaci dětí a mládeže.

Druhým pilířem Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 výhledem do roku 2030 je podpora vzdělanosti a vzdělávání (IPK, © 2021).

Z tohoto předpokladu byla vytvořena **Hypotéza č. 2: *Alespoň polovina dotazovaných si je vědoma toho, že návštěva Místní knihovny Kohoutov je obohatila o nové vědomosti.***

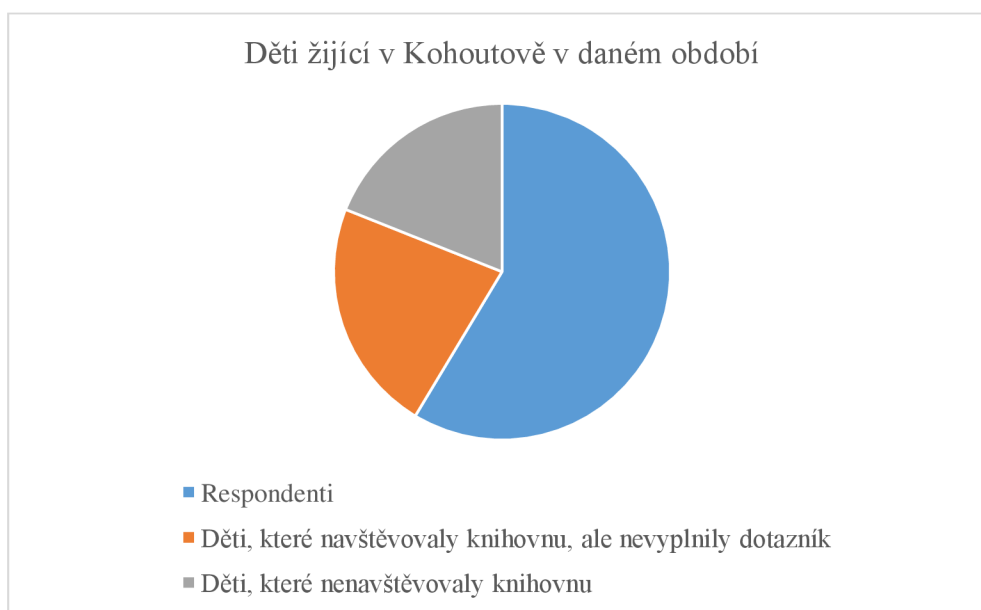
DC 3. Provéřit, zda Místní knihovna Kohoutov se podílela svými aktivitami i na rozvoji obce.

Pokud je knihovna aktivní, předpokládá se většinou, že spolupracuje i s obcí a jejími dalšími státními či nestátními organizacemi a podílí se na rozvoji prostředí i atmosféry ve vesnici. Tato slova v rozhovoru potvrdil mnoha příklady i starosta obce Kohoutov.

Z toho vyplývá **Hypotéza č. 3:** *Většina respondentů je toho názoru, že Místní knihovna Kohoutov pomáhala svými aktivitami při rozvoji obce.*

4.2 Výsledky šetření a jejich interpretace

Na dotazníkové šetření odpovědělo 34 respondentů ze 47. Dotazník tedy nevyplnilo 13 návštěvníků knihovny. Zkoumaný vzorek proto obsahoval nakonec údaje z těchto 34 dotazníků.

Graf 1 – Děti žijící v Kohoutově v daném období

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků šetření

V otázce č. 1 všichni ze zkoumaného vzorku potvrdili, že navštěvovali Místní knihovnu v Kohoutově.

Otázky č. 2 a 3 se vztahovaly k trávení času v knihovně, jak často ji respondenti navštěvovali a kolik času zde pobývali. Nejčastější odpověď v 15 případech byla, že knihovnu navštěvovali jednou za týden, dále pak v 11 případech dvakrát do měsíce.

Z toho je vidět určitá pravidelnost a chuť navštěvovat ve volném čase toto zařízení. Čas, který zde trávili během jedné návštěvy odpovídal v nejvíce, tedy 17 případech, jedné hodině týdně. U 12 respondentů to pak byly dvě hodiny, tedy celou otevírací dobu. Z dotazovaných pouze 5 pobýlo v knihovně „jen chvíli“.

Tab. 1 – Navštěvování Místní knihovny Kohoutov respondenty

Navštěvování Místní knihovny Kohoutov	Počet respondentů	Čas strávený v knihovně	Počet respondentů
Jednou týdně	15	Chvíle	5
Dvakrát do měsíce	11	Jedna hodina	17
Jednou do měsíce	3	Dvě hodiny	12
Občas	5		

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků šetření

Otázky č. 4 a 5 měly prozkoumat, za jakým účelem knihovnu respondenti navštěvovali nejčastěji a kterou akci zde měli nejraději. 9 dotazovaných knihovnu navštěvovalo ze všech uvedených důvodů, tedy za účelem půjčování knih, možnosti využití internetu, různých aktivit, možnosti setkávání se s ostatními dětmi z obce.

Pro 19 respondentů bylo jedním z důvodů návštěv půjčování knih, dalších 25 uvedlo možnost setkávat se s ostatními dětmi z obce a nejvíce z tázaných 26 uvedlo jako důvod různé aktivity knihovny. Z tohoto je patrné, že poslední možnost byla nejvíce vyhledávána. Zjištění není příliš lichotivé pro knihovnu a její základní služby, ale určitě je přínosné pro novou Koncepti rozvoje knihoven v ČR na léta 2021-2027 s výhledem do roku 2030, v které prvním pilířem ze tří základních je právě podílet se na rozvoji místních komunit, kde se lidé setkávají a je k nim přistupováno rovnocenně bez jakéhokoliv omezení (IPK, © 2021).

Tab. 2 – Důvod/y návštěvy knihovny

Důvod/y návštěvy Místní knihovny Kohoutov	Počet respondentů
Půjčování knih, možnost využití internetu, různé aktivity, možnost setkávání se s ostatními dětmi z obce	9
Různé aktivity, možnost setkávání se s ostatními dětmi z obce	5
Půjčování knih, možnost využití internetu, různé aktivity	4
Možnost využití internetu, různé aktivity, možnost setkávání se s ostatními dětmi z obce	4
Půjčování knih, různé aktivity, možnost setkávání se s ostatními dětmi z obce	3
Možnost setkávání se s ostatními dětmi z obce	3
Půjčování knih	1
Možnost využití internetu	1
Možnost využití internetu, různé aktivity	1
Půjčování knih, možnost využití internetu, možnost setkávání se s ostatními dětmi a z obce	1
Možnost využití internetu, různé aktivity	1
Půjčování knih, různé aktivity	1

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků šetření

Graf 2 - Jednotlivé důvody návštěvy knihovny

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků šetření

Z aktivit, které respondenti měli nejraději, byla pak nejčastěji buď samostatně či ve spojitosti ještě s jinou aktivitou uvedena ve 29 případech Noc s Andersenem a hned za ní v 17 případech tvoření. Z tohoto počtu je vidět, že Noc s Andersenem, tedy noc strávená v knihovně, spojená se čtením a soutěžemi, byla u respondentů nejoblíbenější akcí a společenskou událostí a že komunikovat s ostatními a společně se bavit je možnost, kterou s oblibou vyhledávají.

Tab. 3 – Nejoblíbenější akce v knihovně

Nejoblíbenější akce v knihovně	Počet respondentů
Noc s Andersenem	11
Tvoření, Noc s Andersenem	10
Tvoření, Noc s Andersenem, soutěže, příprava kulturních programů	2
Tvoření	3
Noc s Andersenem, soutěže	2
Noc s Andersenem, příprava kulturních programů	2
Příprava kulturních programů	2
Tvoření, Noc s Andersenem, soutěže	1
Tvoření, Noc s Andersenem, příprava kulturních programů	1

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků šetření

Další tři otázky č. 6, 7 a 8 byly zaměřeny na názor respondentů, jakými vědomostmi je knihovna obohatila, co bylo nejvýznamnější pro ně v knihovně a jestli mohla působit návštěva knihovny i v rámci usměrnění nesprávného chování.

U otázky č. 6 odpovědělo 22 respondentů, že je navštěvování knihovny obohatilo o nové vědomosti, zbytek 12 dotazovaných neví. Protože to byla polouzavřená otázka, objevilo se zde i několik popsanych příkladů: nové vědomosti z literatury, společenské a sociální obohacení, základy tvoření a různých technik (i keramických). Jeden dotazovaný uvedl jako příklad získání nových vědomostí: *„seznámení s knihami od různých autorů, motivace ke čtení knih a následné získávání vědomostí z přečtených knih, seznamování se s novými písněmi a básněmi v rámci nacvičování kulturních programů pro obec, smysluplné využití volného času obohacené o zajímavé činnosti – různorodé rukodělné techniky, společenské hry, práce s knihou, spolupráce s vrstevníky“* (respondent, 22 let).

V otevřené otázce č.7 měli respondenti uvést jeden zážitek z knihovny, který byl pro ně osobně nejvýznamnější. Někteří na otevřenou část otázky neodpověděli, pro 20 z nich byly to byly vzpomínky na různé okamžiky z Noci s Andersenem: čtení před spaním, nacvičování divadla a jeho předvedení, soutěže, stezka odvahy, spaní v knihovně. Pro jednoho respondenta bylo zážitkem tvoření z keramiky a pro dalšího účast ve výtvarné soutěži Mikroregionu Podkrkonoší o Podkrkonošskou sněženku, pro kterou vytvářel keramickou mozaiku přehrady Les Království.

Na uzavřenou otázku č. 8, zda mohlo navštěvování knihovny působit na respondenta i jako usměrňování nesprávného chování, odpovědělo 17 z nich, tedy polovina, že ano, 10 si myslí, že ne, 7 neví.

Otázky č. 9 a 10 směřovaly k poznání, zda respondenti registrovali spolupráci s ostatními organizacemi a nakolik měli pocit, že knihovna se podílí na rozvoji jejich obce. Podle odpovědí je vidět, že si děti spolupráce knihovny s ostatními organizacemi nevšimly. Naopak postřehly, že knihovna a její akce přispívají k rozvoji obce.

Tab. 4 – Spolupráce knihovny s jinými organizacemi a její vliv na rozvoj obce

Spolupráce knihovny s ostatními organizacemi	Počet respondentů	Vliv knihovny na rozvoj obce	Počet respondentů
Ano	11	Ano	28
Ne	14	Ne	1
Nevím	9	Nevím	5

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků šetření

Závěrečné otázky č. 11, 12 a 13 byly koncipovány ke vztahu respondenta k samotné instituci knihovny. První otázka z těchto tří byla polouzavřená a tázala se, zda Knihovna v Kohoutově je podle respondenta jiná než ostatní. Dotyčný mohl uvést, i v čem konkrétně je jiná. 24 respondentů odpovědělo, že jiná opravdu je, z toho 19 doplnilo i svůj názor. Několikrát se objevilo v odpovědích, že zde byla domácí atmosféra, rodinný přístup, spousta akcí, zábava, knihovna působila útulně. V následující části jsou citovány konkrétní výroky několika respondentů. Jelikož dotazník byl anonymní, je uveden pouze věk respondenta.

„Bylo to hodně o dětech a o tom kolektivu, tím bylo chození do Kohoutovské knihovny unikátní“ (18 let).

„Super kolektiv a ochota knihovnice každou knihu sehnat“ (22 let).

„Přátelské prostředí, které vedlo děti k smysluplnému využití volného času, zároveň byly aktivity pro všechny zajímavé. Velkým zážitkem byla Noc s Andersenem“ (22 let).

„Tvoření, možnost setkávat se s kamarády ve volném čase, začínala zde dlouholetá přátelství“ (17 let).

„Velmi osobní přístup knihovnice. Knížky na míru, děti se tam znaly, byla to příležitost setkávat se s ostatními. Knihovny ve městě jsou více anonymní.“ (27 let).

Zajímavé je, že nikdo z dotázaných se nevyjádřil přímou odpovědí „ne“. 10 respondentů použilo odpověď „nevím“.

Otázka č.12 měla za úkol zjistit, jestli se prostředí knihovny respondentům líbilo nebo zda k němu měli výhrady. V tomto případě všech 34 dotazovaných odpovědělo, že se jim prostředí líbilo.

Předposlední otázka č.13 chtěla ověřit, zda respondenti navštěvovali i jinou knihovnu než tu v Kohoutově. Tato otázka zde byla umístěna spíše pro srovnání, zda ten kdo jinou knihovnu navštěvoval, viděl rozdíly v práci a nabídce jednotlivých knihoven. Zároveň pro počet osob, které navštěvovaly pouze Místní knihovnu Kohoutov, to byla jediná příležitost dostat se k většímu množství literatury i k různým akcím pomáhajícím osobnímu rozvoji respondenta a učení smysluplně trávit volný čas. Většina dotazovaných, kteří odpověděli, že nenavštěvovali jinou knihovnu, může značit určitou míru sociálního osamocení.

Tab. 5 – Navštěvování i jiné knihovny

Navštěvování i jiné knihovny	Počet respondentů
Ano	19
Ne	15

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků šetření

Předmětem poslední otázky č. 14 bylo, kolik je dotazovaným návštěvníkům v době empirického šetření let. Respondenti věkově nad 30 let, patřili mezi první návštěvníky knihovny v době, kdy paní knihovnice Místní knihovnu Kohoutov začala vést, v té době se jednalo o dvanáctileté děti a bylo jich 5. Ve věkovém rozmezí od 20 do 30 let bylo v šetření 12 návštěvníků knihovny, kteří ji podle aktivit knihovny zapsaných v ročních statistických výkazech navštěvovali v jejím největším rozvoji. Další větší počet 11 respondentů byli ti, kterým je v současnosti v rozmezí od 6 do 15 let a narodili se v období zvýšené porodnosti v obci. Naopak u respondentů s věkem

od 15 do 20 let se jednalo o období velmi nízké porodnosti. Jen pro vysvětlení, ročně se zde narodí v průměru maximálně dvě děti, některý rok dokonce žádné.

Tab. 6 – Věkové rozmezí respondentů

Věkové rozmezí respondentů	Počet respondentů
Do 15 let	12
15–20 let	5
20–30 let	12
Nad 30 let	5

Zdroj: Vlastní zpracování výsledků šetření

Během tohoto malého empirického šetření bylo zjištěno, že Místní knihovnu Kohoutov navštěvovalo zhruba 87 % dětí a mládeže z počtu dětí žijících v letech 1998-2016 v této obci. Z toho 72 % bylo ochotno se zúčastnit tohoto šetření, i to svědčí o určité náklonnosti k této instituci.

Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1:

Většina respondentů trávila v Místní knihovně Kohoutov při návštěvě alespoň hodinu svého času.

Tato hypotéza se potvrdila. Z tabulky č. 1, která je sestavena podle odpovědí na otázku č. 2 a 3, je patrné, že 29 respondentů tráví při návštěvě knihovny alespoň hodinu času. V našem případě se jedná o 85 %, což je většina respondentů. Lze tedy předpokládat, že zde tento čas trávili dobrovolně a rádi. Z výsledků u otázky č. 2 také vyplynulo, že děti navštěvovaly knihovnu pravidelně (až na 5 případů), patřilo to k jejich obvyklé volnočasové aktivitě.

Hypotéza č. 2:

Alespoň polovina dotazovaných si je vědoma toho, že návštěva knihovny je obohacující o nové vědomosti.

I druhá hypotéza se potvrdila. Z odpovědí na otázku č. 6 vyplývá, že 22 respondentů si je vědoma toho, že je návštěva knihovny obohacující o nové vědomosti, zbylých 12 neví. V příkladech pak uvedli například literaturu a práci s knihou,

rukodělné techniky aj. Kladně odpovědělo tedy 65 %, což představuje většinu respondentů.

Půjčování knih a jiných zdrojů patřilo mezi méně časté důvody k návštěvě knihovny, mnohem víckrát bylo důvodem označeno setkávání se s ostatními dětmi a mládeží z vesnice. Nejvíce se respondenti pak účastnili různých aktivit knihovny, což opět potvrzuje novou koncepci knihoven, že věnovat se vytvoření komunitní knihovny je správný směr.

Nejoblíbenější akcí byla Noc s Andersenem, která spojuje dohromady jak výchovu, během noci jsou účastníci seznámeni s výchovnými pravidly akce, které je potřeba respektovat a dodržovat, včetně snahy o začlenění některých sociálně vyloučených dětí. Dále pak se nocí prolíná vzdělávání v oblasti literatury, dramatického a výtvarného umění. Kladné poznání je, že polovina respondentů vnímá, že návštěva knihovny na něho mohla působit jako usměrňování nesprávného chování.

Hypotéza č. 3:

Většina respondentů je toho názoru, že Místní knihovna Kohoutov pomáhala svými aktivitami při rozvoji obce.

I tato hypotéza se potvrdila. V odpovědi na otázku č. 10 se 28 respondentů vyjádřilo, že se knihovna podílela na rozvoji obce. Bohužel je patrné z odpovědí na otázku č. 9, že respondenti nezaznamenali spolupráce s jinými organizacemi v obci.

Závěr

Bakalářská práce se zabývá problematikou malých vesnických knihoven, nejvíce jejich významem pro rozvoj komunity a edukaci dětí a mládeže. Tyto knihovny se v současné době snaží najít nový směr. Klasické služby, které poskytovaly tolik let, jsou samy o sobě již nedostačující. Se změnami, které přináší vědeckotechnický pokrok, je třeba právě v těchto malých knihovnách podporovat neformální učení, setkávání lidí a jejich vzájemnou komunikaci, snažit se přispět k občanské pospolitosti a oživit vesnickou komunitu. Abychom lépe pochopili vesnické knihovny a jejich problémy, je potřeba alespoň nastínit prostředí, v kterém fungují.

V teoretické části byly proto v začátku vysvětleny podmínky utvářející vesnické prostředí, včetně vymezení a vysvětlení místní komunity, její podstaty, životnosti a udržitelnosti. Následovalo historické vysvětlení vzniku vesnických knihoven a jejich současné funkce. Mezi ně patří i účelnější zapojení do života místní komunity. Tento bod není pro malé knihovny zrovna nejjednodušší, poněvadž je k němu zapotřebí především velká snaha a dobrovolnická ochota knihovníka se tímto směrem vydat.

První část uzavřela charakteristika obce Kohoutov a její knihovny, která se v letech 1998-2016 zapojila větší mírou do života místní vesnické komunity, a tak právě toto místo a období bylo vybráno pro empirické šetření. Nejednalo se v něm o průzkum uživatelské spokojenosti, ale snažilo se zjistit, jak přínosná mohla tato vesnická aktivní knihovna být ve výchově a vzdělávání respondentů.

Ke zjištění a sběru dat bylo použito kvantitativně orientované šetření a provedeno bylo formou dotazníku. Zjišťovalo se, jak často, na jak dlouhou dobu a za jakým účelem respondenti knihovnu navštěvovali, co si uvědomili při návštěvě knihovny nebo naopak nezaznamenali, jak na ně působilo prostředí a jestli Místní knihovna Kohoutov byla jediná, kterou navštěvovali. Podle potvrzených hypotéz bylo nakonec patrné, že respondenti Místní knihovnu Kohoutov navštěvovali ve svém volném čase pravidelně, zároveň si uvědomili, že zde získali nové vědomosti a že knihovna se podílela svými aktivitami i na rozvoji obce Kohoutov.

Je tedy zřejmé, že směřovat ke komunitní knihovně, která pomáhá rozvoji obce a celé pospolitosti jejího společenství včetně edukace dětí a mládeže, má význam. Sice to není jednoduchá cesta, ale je patrné, že aktivní postoj se jeví pro celou vesnici a její komunitu do budoucna přínosný a smysluplný.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BLAŽEK, Bohuslav. *Venkov, města, média*. Praha: Sociologické nakladatelství, Studie (Sociologické nakladatelství), 1998. 362 s. ISBN 80-85850-59-1.

CEJPEK, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. 2. dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2002. 248 s. ISBN 8024603233.

DILHOFOVÁ, Adéla, KRATOCHVÍLOVÁ, Monika a LIDMILA, Jan. *Příručka pro knihovníky veřejných knihoven*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, 2013. 62 s. ISBN 978-80-7051-199-2.

FRIDRICH, František. *Veřejné knihovny obecní v Československu 1919-1929: knihovní zákon, jeho provádění a výsledky*. Praha: Masarykův lidovýchovný ústav, 1931. 67 s.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6

GARDNER, John William. *Budování komunity*. Praha: Nadace VIA, 1999. 31 s.

HARTL, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: Sociologické nakladatelství. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), 1997. 221 s. ISBN 80-85850-45-1.

HOMOLOVÁ, Kateřina. *Co oslovuje a kultivuje hodnoty mládeže: komunitní aktivity v knihovnách*. Mezinárodní konference Mládež a hodnoty 2010, 5.– 6. 11. 2010, CMTF UP v Olomouci. Olomouc: Hanex, 2010. 64-72 s. ISBN 978-80-7509-035-6.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012. 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2014. 215 s. ISBN 978-80-262-0643-9.

KRAUS, Blahoslav a POLÁČKOVÁ, Věra. *Člověk-prostředí-výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.

MAJEROVÁ, Věra. *Český venkov 2003: situace před vstupem do EU*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2003. 209 s. ISBN 80-213-1121-5.

MAJEROVÁ, Věra. *Český venkov 2005: rozvoj venkovské společnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. 163 s. ISBN 80-213-1274-2.

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Standard pro dobrou knihovnu. Metodický pokyn Ministerstva kultury ČR*. 4. přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna ČR, 2020. 13 s. ISBN 78-80-7050-725-4.

NIPOS. *Základní statistické údaje o kultuře v České republice 2020. III. díl Knihovny a vydavatelská činnost*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2021. 48 s. ISBN 978-80-7068-365-1.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6.

PERLÍN, Radim a HUPKOVÁ, Martina. *Venkovy a venkované. Doprovodná publikace k výstavě Venkovy a venkované*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010. ISBN 978-80-87147-27-6

POSPĚCH, Pavel et al. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. 177 str. ISBN 978-80-7325-353-0.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozšiř. vyd. Praha: Portál, 2009. 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

SLEPIČKA, Alois. *Venkov a/nebo město*. Praha: Svoboda, 1981. 364 s. ISBN 25-138-81

ŠEDÁ, Marie, DOSTÁLOVÁ, Lenka, RICHTER, Vít. *Knihovna v obci. Příručka pro starosty a zastupitele*. 1. Vyd. Praha: Národní knihovna ČR, 2020. 42 s. ISBN 978-80-7050-729-2.

ŠŤASTNÁ, Jaroslava. *Když se řekne komunitní práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. 112 s. ISBN 978-80-246-3356-5.

VESELÁ, Jana. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta Ekonomicko-správní, 1998. 77 s. ISBN 80-7194-129-8.

VÍCHOVÁ, Eva et al. *Komunity, sítě a spolupráce: 20 pohledů pro knihovny*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 104 s. ISBN 978-80-210-6115-6.

Digitální zdroje

CLARK, David B. *The Concept of Community: a Re-examination*. Sociological Review Publication Limited, United Kingdom [online]. 1973, vol. 21 (3), pp. 397-416, [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1111/j.1467-954X.1973.tb00230.x>.

DIGITÁLNÍ REPOZITÁŘ UNIVERZITY KARLOVY. *Příloha A: Zákon č. 67/1919 Sb., o organizaci lidových kursů občanské výchovy, ze dne 7. února 1919, Příloha B: Zákon č. 430/1919 Sb., o veřejných knihovnách obecních, ze dne 12. července 1919*

[online]. Copyright © 2017 Univerzita Karlova [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/37911/BPPR_2010_1__0_145178_0_92296.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

FOBEROVÁ, Libuše. *Budoucnost knihoven je v jejich komunitní práci a ve vzdělávání uživatelů aneb inspirace za oceánem*. Duha: Informace o nihách a knihovnách z Moravy [online]. Copyright © 2014. 28 (2) [cit. 20.04.2022]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/budoucnost-knihoven-je-v-jejich-komunitni-praci-ve-vzdelavani-uzivatelu-aneb-inspirace-za-oce>.

HRUŠKA, Vladan. *Proměny přístupů ke konceptualizaci venkovského prostoru v rurálních studiích*. ResearchGate GmbH: Sociologický časopis [online]. Copyright © 2014, roč. 50, č.4, s. 581-601. [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/284722682>.

IPK – INFORMACE PRO KNIHOVNY, 2021. *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 s výhledem do roku 2030*. Národní knihovna ČR v Praze [online]. Copyright © Národní knihovna ČR. [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/legislativa/koncepce-strategie-deklarace>.

IPK– INFORMACE PRO KNIHOVNY, 2021. *Přehled vybraných ukazatelů některých sítí knihoven v ČR (od r. 1993)* [online]. Copyright © Národní knihovna ČR [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/statistika-pruzkumy-dokumenty/statistiky/prehled-vybranych-ukazatelu-nekterych-siti-knihoven-v-cr-od-r-1993#VK16_2020.

KNIHOVNY: PORTÁL O ČESKÝCH KNIHOVNÁCH, 2008-2022. *Systém knihoven v ČR* [online]. Copyright © Národní knihovna v ČR, 2008-2022. [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <http://archiv.knihovny.cz/co-to-je-knihovna/system-knihoven-v-cr>.

LORENZ, Michal a VÍCHOVÁ, Eva. *K pojmu komunitní knihovna: hledání smyslu a uplatnění*. Knihovna: Knihovnická revue [online]. Národní knihovna v ČR, 2018, 29(1), s. 27–53. [cit. 20.04.2022]. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <https://knihovnarevue.nkp.cz/archiv/dokumenty/2018-1>.

MAŘÍKOVÁ, Pavlína. *Malé obce – sociologický pohled*. Praha. Sociologická laboratoř KHV PEF Česká zemědělská univerzita [online]. Praha. Ministerstvo vnitra České republiky, Copyright © 2014, 14 s. [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: [file:///C:/Users/admin/Downloads/priloh_1%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/priloh_1%20(1).pdf).

OBECNÍ KNIHOVNA KOHOUTOV. *Obecní knihovna Kohoutov* [online]. Copyright © 2018 [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <https://knihovnakohoutov.webk.cz/pages/uvod.html>.

OFICIÁLNÍ WEBOVÉ STRÁNKY OBCE KOHOUTOV. *Obec*. [online]. Copyright ©2022 [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <http://www.kohoutov.info/index.php/obec>.

PROTIVÍNSKÝ, Tomáš; HRUBEŠ, Milan a ČÁP, Petr. *Komunitní činnost veřejných knihoven v procesech integrace sociálně znevýhodněných osob: výzkumná zpráva* [online]. Praha: Agentura pro sociální začleňování, Úřad vlády ČR, Národní knihovna ČR, Copyright © 2015, 96 s. [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/legislativa/koncepce-strategie-deklarace>.

SKIP. *Skupina pro komunitní aktivity: Komunitní knihovna* [online]. Copyright © 2010-2022 [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <https://old.skipcr.cz/odborne-organy/sekce-verejnych-knihoven/skupina-pro-komunitni-aktivity/komunitni-knihovna>.

SKIP. *Komunitní knihovna* [online]. Copyright © 2004 [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <http://skip.nkp.cz/akcKom.htm>.

SVKHK. *Knihovna Kohoutov. Zpravodaj U nás, ročník* [online]. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna, Copyright © 2004, roč. 14, č. 2. [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: https://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/272.pdf.

SZIF. *Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013* [online]. Copyright © 2013 Státní zemědělský intervenční fond [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/program-rozvoje-venkova>.

VEČEŘOVÁ, Petra. *Československé knihovnictví v letech 1939–1959: vybrané problémy historického vývoje* [online]. Knihovna: knihovnická revue, 2017, roč. 28, č. 2, s. 20–36. ISSN 1801-3252. [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <https://knihovnarevue.nkp.cz/archiv/dokumenty/2017-2/vecerova.pdf>.

ZÁKONY PRO LIDI, 2010-2022. *Sbírka zákonů: Zákon o obcích č. 128/2000 Sb.* [online]. Copyright © AION CS, s. r. o., 2010-2022 [cit. 20.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>.

Příloha A

Anonymní dotazník

Postoj dětí a mládeže v obci Kohoutov k aktivitám místní knihovny v období 1998-2016

Ahoj, studuji na vysoké škole obor Sociální komunikace. Zajímalo by mě, jaký názor a postoj máš k aktivitám Místní knihovny Kohoutov v letech 1998-2016

(v období za vedení minulé paní knihovnice).

Mám pro tebe pár otázek a předem ti děkuji za jejich vyplnění.

1 Navštěvoval jsi Místní knihovnu Kohoutov? Vyber jednu odpověď.

- ano
- ne
- nepamatuji si

2. Jak často jsi knihovnu navštěvoval? Vyber jednu odpověď.

- každý týden
- dvakrát do měsíce
- jednou za měsíc
- jiná možnost .....

3. Kolik času jsi zde trávil? Vyber jednu odpověď.

- chvíli
- asi hodinu
- celou otevírací dobu, tedy 2 hodiny

4. Za jakým účelem jsi knihovnu navštěvoval? Můžeš zvolit i více odpovědí.

- půjčení knih
- možnost využití internetu
- různé aktivity (např. tvoření, Noc s Andersenem aj.)
- možnost setkávání se s ostatními dětmi a mládeží z obce

5. Kterou akci/e jsi měl v knihovně nejraději? Můžeš zvolit i více odpovědí.

- tvoření
- Noc s Andersenem
- soutěže
- příprava kulturních programů

6. Obohatilo tě návštěvování knihovny o nové vědomosti? Vyber jednu odpověď.

- ano. Například.....
- ne
- nevím

7. Mohl bys napsat jeden zážitek z knihovny, který pro tebe byl nejvýznamnější?

8. Myslíš si, že mohlo návštěvování knihovny na tebe působit i jako usměrňování nesprávného chování? Vyber jednu odpověď.

- ano
- ne
- nevím

9. Pozoroval jsi propojení a spolupráci knihovny s ostatními organizacemi v obci (např. Českým červeným křížem aj.)? Vyber jednu odpověď.

- ano
- ne
- nevím

10. Myslíš, že se knihovna podílela svými aktivitami i na rozvoji obce? Vyber jednu odpověď.

- ano
- ne
- nevím

11. Měl jsi pocit, že vaše knihovna je v něčem jiná než ostatní, které znáš?

Vyber jednu odpověď.

- ano. Například .....
- ne
- nevím

12. Líbilo se ti samotné prostředí knihovny? Vyber jednu odpověď.

- ano
- ne
- nevím

13. Navštěvoval jsi i jinou knihovnu? Vyber jednu odpověď

- ano
- ne

14. Kolik ti je let?

Děkuji za tvůj čas a upřímnost .

Dotazník vypracovala: Dana Gregová